

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
; fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescã-politicã.

1897

Un şir garmond:
o datã 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fiesce care publi-
caţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea,
sã se adreseze la »Re-
dactiunea şi Admini-
stratiunea Unirii«
în
Blaş.

Anul VII.

Blaş 24 İuniu 1897.

Numérul 26.

Decisul Conferinţei episcopesci.

Pe cum sîntem informaţi din loc competent, conferinţa episcopilor nostri, la care au participat toţi trei episcopii sufragani de la Orade, Gherla şi Lugos, în frunte cu Mitropolitul, din incidentul convocării congresului organisator al autonomiei bisericii catolice din Ungaria a decis, să îndrepte cătrã Maiestatea Sa Împératul şi Regele Apostolic prin mijlocirea guvernului ungar o representaţiune, în care să desfășure poziţia de drept public a provinciei bisericesci mitropolitane greco-catolice române de Alba-İulia şi Făgăraş şi să cêrã preainaltul scut pentru drepturile ei.

Glasul episcopilor nostri.

Archiereii bisericii noastre au grãit. În loc de frunte împãrtăsim fiilor bisericii noastre acest glas, care rêsunet viu va trebui să afile în tóte inimile şi recunoscintã nevestedită va trebui să rodescã pentru Ei, cari în momente atât de grave pentru biserica noastră archiereii după inima lui Christos s'au arêtat.

Este scurtã informaţiunea, ce am primit-o despre decursul conferinţei episcopesci. Dar ori cât ar fi de scurtã, ea spune destul pentru cei-ce au urechi de audit.

Episcopii nostri s'au adunat în conferinţă comunã pentru a hotãri o procedere comunã şi solidarã în cestiunea însemnatã a autonomiei, care aşa de mult agitezã spiritele credincioşilor nostri. Şi decisiunea, ce o ieau, e, să lãmurescã înaintea Supremului Patron al bisericii poziţia de drept public al provinciei noastre bisericesci greco-catolice române de Alba-İulia şi Făgăraş, cerêndu-i, să albã şi în viitor sub înaltul Sêu scut aceste drepturi.

Ce va să zicã acêsta? Noi credem, că în paşul acesta al archiereilor nostri se cuprinde afirmarea autonomiei şi neatirării desevarşite a provinciei noastre mitropolitane de cătrã ori ce altã bisericã din ţerã şi în special de cătrã biserica de ritul latin, şi tot o datã hotãrirea nestrãmutatã de-a păstra şi

apêra acêstã poziţie de drept public şi în viitor. Noi într'alt chip nu ne putem esplica paşul archiereilor nostri între imprejurãrile actuale.

Dar în cazul acesta ce va să zicã, mai întrebãm o datã, — hotãrirea archiereilor nostri? Nu alta de sigur, de cât că Preasfinţiile lor nu pot să admitã contopirea provinciei noastre bisericesci în plãnuitul organism autonom regnicolar, ci că doresc, ca şi pe sêma bisericii noastre să se concedã o organisare autonomicã, înse proprie, deosebitã şi neatirnatã de organismul autonom al bisericii de ritul latin.

Ce mai cuprinde comunicatul din fruntea foii noastre? Cuprinde ceva, ce proprie nu cuprinde, ci retace. Anume ce? — E sciut, că Primatele ţerii a dispus conscrierea alegêtorilor pentru congresul regnicolar pe 24 İunie, adecã pe azi, când scriem aceste şiruri. Invitarea Primatelnii a fost trimisã şi episcopatului nostru. Şi în faţa acestei invitãri vedem, că episcopii nostri nu fac amintire despre alegeri, ci numai despre o umilitã representaţie cătrã înaltul Tron, în care cer scut pentru drepturile bisericii noastre.

Ce însemnã dar acêsta? — E limpede: că nu se vor escrie alegerile pentru congresul regnicolar.

Ètã dar, că în comunicatul din fruntea foii se cuprinde rêsunsul episcopatului la cele dóue mari întrebãri, ce atât de mult au agitat şi continuã a agita spiritele fiilor bisericii noastre.

Noi ast fel pricepem comunicatul, şi alt fel nici nu-l putem pricepe.

Adaugem la tóte aceste, că la conferinţă au luat parte toţi archiereii provinciei noastre. Faptul acesta hotãririi aduse de episcopatul nostru îi dã o deosebitã, o extremã importanţă. Sã ne reamintim numai spectacolul trist, ce l-a oferit episcopatul nostru în anii 1869—71, şi că paşii lor tocmai pentru ţinuta lor lipsitã de unitate au rêmãs lipsiţi de efect pãnã în ziua de azi.

Hotãrirea acum adusã e demnã de episcopatul bisericii noastre, demnã de biserica noastră şi de gravitatea momentului, şi tocmai de aceea nu va putã să fie nici lipsitã de efectul, la care ţintesc.

Ètã pentru ce ziceam, că cuvintul episcopilor nostri va afla rêsunet în tóte inimile şi că recunoscintã nevestedită va trebue să rodescã pentru ei.

E sigur, că hotãrirea episcopatului va stîrni şi superãri. Dar ei şi-au

împlinit datorinţa, pentru că voiau să placã mai virtos lui Dumnezeu de cât ómenilor şi pentru că sînt Pãstorii bunii, cari turma şi-o iubesc, şi sufletul şi-l pun pentru ea.

Primescã decii omagiul netermuritului nostru devotament. A lor îngrijire pãrintescã vie pildã ne va fi, pe care s'o urmãm şi noi, făcêndu-ne din a noastră parte datorinţa. Èr poporul credincios se va convinge înca o datã mai mult, că în lipsele sale şi întru necasuri adãpost sigur va afla la archiereii sêi, cari gata sînt a-şi jertfi sufletul pentru ei.

La cestiunea autonomiei.

Conferinţa episcopescã şi „Gazeta“.

Dupã vechiul sêu obicei de a suspiciuna şi de a nu aştepta desvoltarea şi sfârşitul lucrurilor, „Gazeta“ în numérul sêu 128 de 12/24 İunie, tocmai în ziua, în care episcopii nostri erau întruniţi în conferinţă, se ocupã de conferinţă şi pe baza unei sciri primite din „isvor sigur“ alarmezã lumea cu vestea, că episcopul Lugosului Dr Demetriu Radu, „cu ori ce preţ este hotãrit a intra“ în congresul autonom regnicolar.

Faţă de alarmul „Gazetei“ îndrumãm pe cetitorii nostri la comunicatul din fruntea foii, nefiind autorisaţi a publica tóte cele petrecute în conferinţă.

Credem totuşi a putã asigura pe domniile de la „Gazeta“, că încã o datã au dat cu bãta în baltã, adevêrindu-se în domniile lor êrã şi êrã zicala strãmoşilor: Ignos fallit, notis est — derisui!

Presiune? — „Pol. Corr.“, organ semi-oficios al guvernului unguresc, publicã nisce pia desideria, cari de la început pãnã în sfârşit pórtã timbrul unui comunicat semi-oficios. Ètã-le:

„Se face acum încercarea de a estinde devisã pasivitãţii române şi la alegerile pentru congresul catolic, ce se va convoca în curenđ. Agitatorii dacoromãni punênd în şirul prim tot felul de statişti mai mult ori mai puţin inocenţi au convocat pe 29 a c. la Cluş o conferinţă, în care în formã de resoluţie sã se enunţ, că biserica greco-catolicã din Ungaria, cât privesce guvernarea ei internã, are o esistinţă separatã şi în privinţa asta nu e supusã iurisdicţiei scaunului primaţial de Strigon. Credincioşii catolici de naţionalitatea romãnã nu ar fi decii în poziţia de a trimite reprezentanţi la congresul catolic, care se va convoca la Budapesta, şi ei au să se reţinã de la alegeri. Se cêrcã a justifica ţinuta acêsta anticongresistã cu aceea, că uniunea bisericii orientale şi a celei române se înte-

meieză pe unitatea dogmei, dar că caracterul individual al guvernării interne după analogia bisericii bizantine s'a păstrat în tradițiune. Luarea de poziție în contra acestor vederi anticanonice în sfârșit se pôte lăsa în grija superiorilor bisericesci competenți, cari a bună samă nu vor întrelăsa a respinge cu hotărîre atentatul acela cercat din motive agitatorice împotriva unității bisericii catolice ungare. Ce privesce inse abținerea de la alegeri pentru congres, carea s'a propus din punct de vedere iredentist, largă guvernare autonomă, ce se plănuesce prin înființarea de comitete parohiale și diecesane va oferi câmp larg tuturor aspirațiunilor îndreptățite, și devisa pasivității deja și numai în vederea intereselor românesce culturale a bună samă nu va afla răsunet în sinul naționalității."

Acest comunicat a servit de signal întregii prese magiare din capitală și din provincă spre a discuta eventuala neparticipare a Românilor uniți în congresul, carele va să organizeze autonomia bisericii catolice din Ungaria. Apröpe tôte foile acestei prese își exprimă părerea, că mișcarea anticongresistă a Românilor are de motiv tendențele separatistice naționale ale Românilor. Până și presa catolică unghurască e așa de bătută la cap și tâlbăcită de șovinism, cât nu pricepe, cum că de neatîrnarea deplină biserica noastră are lipsă neapărată spre a-și pute împlini misiunea.

"Magyar Allam" varsă chiar venin asupra noastră pentru cazul, dacă biserica noastră de dragul autonomiei contemplate de el și de guvernul unghuresc cel atât de părintesc față cu biserica catolică nu renunțăm la trecutul și viitorul bisericii noastre.

Mai întâiu comentând broșura „Autonomia catolică din Ungaria și pericolul, ce amenință printr'insa independința Metropoliei greco-unite de Alba-Iulia și esistența Bisericii greco-unite române" își exprimă sperarea, „că între arhieriei provinciei mitropolitane gr. cat. române și între cele alalte provincii mitropolitane va fi posibilă o învoelă, împotriva căreia numai ortodoxia cea mai înverșunată va pute să facă vre o excepție". Dar apoi scrie despre conferința noastră episcopască ast fel:

„Victor Mihályi arhieriscopul mitropolit gr. cat. din Blaș a convocat pe episcopii sufragani ai provinciei mitropolitane gr. cat. la Oradea Mare la consfătuire în afacerea autonomiei. Pe cum scriu „Unirea" și „Gazeta Transilvaniei", dispoziția e hotărît anti-autonomistă. Noi din partea noastră am scris părerea noastră referitoare la ținuta greco-catolicilor. Dacă vom cunoșce o dată hotărîrile conferinței, atunci vom scrie părerea noastră referitoare la aceea, ca biserica română gr. cat. să se lase la discrețiunea guvernului, și despre afacerile congruete."

Bine, „catolici" Magiari, noi pentru biserica noastră sîntem gata a ne jertfi și sângele! Asta să o sciți! Dar să cadă atunci asupra vöstră blăstîmul: „*Haveto, catholici Hungari, morituri vos salutant!*"

În ajunul conferinței de la Cluș.

Conclusul conferinței episcopesci va trebui să albă răsunetul sîu și asupra concluserilor conferinței convocate la Cluș pe 29 Iunie 1897.

Hotărîrea solemnă, firmă a episcopatului nostru, dictată de consciința

datorinței grave, ce o aș înainte istoriei, va trebui să impună și celor din Cluș o ținută serioasă, energică, dar atât în fond cât și în formă corectă.

Supunerea nealterată față de S. Scaun Apostolic al Romei, leagănul nîmului și credinței noastre, devotamentul omagial față de Augustul Tron, alipirea de legile și constituțiunea țerii noastre, spiritul de dragoste față de biserica latină soră în ale credinței: etă firul roșu, ce va trebui să trecă prin rezoluțiunile, ce se vor aduce în Cluș, alătura cu hotărîrea nealterată a clerului și poporului de-a păstra și desvolta autonomia deplină a bisericii noastre greco-catolice române.

Nuamă în condițiile aceste se pôte spera, ca conclusele conferinței din Cluș să servescă cu adevărat scopului măreț, care cu toții îl urmărim.

Ca acest scop să-l putem ajunge, e de lipsă, ca conferința din Cluș să fie cât mai cercetată mai ales de cler, care va pute acolo în conformitate cu tradițiunile sale să facă, ca și acest pas să fie corespundător lipselor bisericii noastre și dreptelor noastre postulate, cari tôte își aș temeiul lor în legile țerii și în constituțiile ieșite de la S. Scaun Apostolic al Romei.

La Cluș deci cât se pôte de mulți, și ceea-ce facem, să fie bine făcut!

„Ecclesiam Christi."

În zilele din urmă s'a făcut a dese ori provocare la bulla „Ecclesiam Christi" din 26 Novembre 1853, cu care Pontificale Păpă IX a înființat provincia noastră bisericescă și i-a asigurat neatîrnarea de la Iurisdicția ori căru alt episcop a fără de Scaunul Apostolic al Romei.

Pentru buna informare a cetitorilor nostri aflăm de bine a reproduce aci din bulla acesta partea, în care se declară neatîrnarea acesta:

Exhibita Nobis a venerabili etiam Fratre nostro Archiepiscopo Strigoniensi libera quoad haec metropolitici juris resignatione . . . . ad majorem Omnipotentis Dei gloriam, catholicae religionis incrementum, nec non spiritualem Rumenorum consolationem et commodum, motu proprio, certa scientia ac matura deliberatione nostra deque Apostolicae potestatis plenitudine Dioecesim Fogarasiensem in Transilvania, quae jam inde a sua institutione metropolitico juri Archiepiscopi Strigoniensis ad haec usque tempora obnoxia fuit, ab eodem jure et subiectione ejusdem metropolitani Antistitis, accedente consensu praemisso, auctoritate Apostolica eximimus et dissolvimus, ita ut ipsius Dioecesis Antistites graeci ritus catholici uniti, quaeque inibi existunt ecclesiae, omnes civitates, oppida, pagi, paroeciae sive matrices sive filiales, itemque coenobia, monasteria, instituta quaelibet tum ecclesiastica tum saecularia et quorumvis ordinum regularia, omnes denique utriusque sexus personae cujuscumque gradus, ordinis et conditionis a pristina, cui antea suberant, metropolitae Strigoniensis jurisdictione et quavis alia potestate et praerogativa jurisdictionali in perpetuum pariter exemptae

sint et liberatae. Insuper Magno-Váradinensem Dioecesim, quae Strigoniensis ejusdem Antistitis jurisdictioni a sua fundatione praefata subjecta fuit, ab eadem jurisdictione et potestate de metropolitae ipsius libero consensu et resignatione in perpetuum ea ratione distrahimus et avellimus, ut non modo Magno-Váradinenses Antistites graeci ritus catholici uniti, sed vero etiam omnes illius Dioecesis ecclesiae, civitates, oppida, pagi, matrices et filiales paroeciae, monasteria, conventus, cujuscumque generis instituta, omnes et singulae utriusque sexus personae cujuscumque gradus, ordinis et conditionis, denique caetera omnia, quae inibi existunt, ab antiqua Archiepiscopi Strigoniensis jurisdictione et superioritate similiter in perpetuum distracta prorsus et exempta censeantur. Quae quum ita sint. tum Magno-Váradinensis, et Fogarasiensis, tum duarum per Nos erectarum Lugosiensis nimirum et Armenopolitanae Dioecesium territoria una cum ibi existentibus civitatibus, oppidis, pagis aliisque accessoriis in ecclesiasticam provinciam graeco-catholicam unitam linguae Rumenicae, atque adeo unam archiepiscopalem metropolitica Sedem Fogarasiensem Rumenorum graeci ritus catholici uniti eadem Apostolica auctoritate perpetuo quoque erigimus et instituimus . . . . Porro huic novae metropolitanae ecclesiae Fogarasiensi tanquam suffraganeos eadem Apostolica auctoritate etiam perpetuo addicimus et attribuimus tum ecclesiam episcopalem Magno-Váradinensem in Hungaria, tum novas per Nos erectas episcopales item ecclesias, Lugosiensem scilicet et Armenopolitanam una cum suis omnibus territoriis, incolis et accessoriis quibuscumque, ita ut supradictae episcopales ecclesiae metropolitano Antistiti Fogarasiensi pro tempore existenti juxta suum ritum obsequentes subsint in vinculo caritatis. — Atque ut memoria non intercidat, quod postremus Albae-Iuliensis sive Albae-Carolinensis metropolita una cum suis dioecesanis a schismate ad veram fidem catholicam se converterit et in unitate ac subiectione Romanae Apostolicae Sedis vitam Deo reddiderit, prout monumenta testantur, hinc peculiariter concedimus atque indulgemus, ut quicumque in posterum fuerint graeci ritus catholici uniti Fogarasienses Antistites, nomen quoque et titulum archiepiscopi Fogarasiensis et Albae-Iuliensis etiam in omnibus et singulis eorum actis adhibere libere ac licite possint et valeant.

Sau pe românesce:

După ce și venerabilul Frate al nostru Archiepiscopul de Strigon Ne-a dat cu privire la acestea liberă sa resignare la dreptul metropolitan, ... întru mai marea mărire a Atotputernicului Dumnezeu, întru crescerea religiei catolice, pe cum și întru mângăarea și binele spiritual al Românilor, din îndemn propriu, cu sciință certă și cu cumpenire matură și din plinirea puterii Apostolesce Diecesa Făgărașului din Transilvania, carea deja de la întemeierea ei și până în zilele acestea a fost supusă

dreptului mitropolitan al Archiepiscopului de Strigon, cu auctoritate Apostolăscă o eximăm și deslegăm de sub dreptul și supunerea aceluiași Archiepiscop mitropolitan, după ce s'a adăus consensul amintit, așa că Archiepiscopii catolici uniți de rit grecesc ai acestei Diecese, și bisericile, toate cetățile, orașele, satele, parochiile atât mame cât și filii, pe cum și cenobiile, mănăstirile, toate institutele atât bisericesci cât și lumesci și în sfârșit toate persoanele de amândouă sexurile, țină-se ele de ori ce grad, rind și condiție, cari sînt într'insa, să fie asemenea exemte și libere pentru tot de una de vechea iurisdicție a mitropolitului de Strigon, căreia se supuneau mai înainte, și de ori ce altă putere și prerogativă iurisdicțională. A fară de aceea Diecesa de Oradea Mare, carea începînd de la amintita ei întemeiere a fost supusă iurisdicției aceluiași Archiepiscop de Strigon, după invoirea și resignarea liberă a acestui mitropolit, o subtragem și desfacem pentru tot de una de sub aceeași iurisdicție și putere în acel chip, ca nu numai Archiepiscopii catolici uniți de rit grecesc de Oradea Mare, ci și toate cetățile, orașele, satele, parochiile mame și filii, mănăstirile, conventele de tot felul, toate persoanele acestei Diecese de amândouă sexurile, țină-se ele de ori ce grad, rind și condiție, și în sfârșit toate cele alalte, ce sînt într'insa, să se privească asemenea pentru tot de una pe deplin subtrase și exemte de sub vechea iurisdicție și superioritate a Archiepiscopului de Strigon. Acestea fiind ast fel, atât teritoriile Dieceselor de Oradea Mare și de Făgăraș, cât și cele ale celor două Diecese, cari le-am înființat Noi, adică ale Dieceselor de Lugos și de Gherla, dimpreună cu cetățile, orașele, satele și cele alalte accidentii, cari se află într'insele, le ridicăm și înființăm cu aceeași auctoritate Apostolăscă pentru tot de una într'una proviță bisericăscă greco-catolică unită de limbă românească, și așa dară ridicăm și înființăm un Scaun arhiepiscopesc mitropolitan de Făgăraș al Românilor catolici uniți de rit grecesc. . . . Mai de parte acestei biserici mitropolitane nouă de Făgăraș cu aceeași auctoritate Apostolăscă îi dăruim și atribuim asemenea pentru tot de una de sufraganii atât biserica episcopăscă de Oradea Mare din Ungaria, cât și bisericile episcopesci cele nouă, cari le-am înființat, adică cea de Lugos și cea de Gherla, dimpreună cu toate teritoriile lor, cu toți locuitorii lor și cu toate accidentiile lor așa, ca mai la deal amintitele biserici episcopesci să fie supuse și ascultătoare în legătura iubirii conform ritului lor Archiepiscopului mitropolitan de Făgăraș, care se va întimpla a fi. — Și pentru ca să nu se pîrdă amintirea aceluși fapt, că mitropolitul cel mai de pe urmă de Alba Iulia sau Alba Carolina dimpreună cu diecesanii săi s'a întors de la schismă la adevărata credință catolică și în unitatea și supunerea Scaunului Apostolic Roman și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, pe cum mărturisesc monumentele, de aceea concedem și permitem

în chip special, ca ori cari ar fi de acum înainte Archiepiscopii de Făgăraș catolici uniți de rit grecesc, să aibă puțința și voea de a folosi în toate actele sale în chip liber și licit și numele și titlul de arhiepiscop de Făgăraș și Alba Iulia.

Conferența episcopăscă.

Conform invitării Î. P. S. Sale Domnului Mitropolit P. S. Lor Domnii Episcopii ai proviței noastre bisericesci au sosit în Blaș pentru a se sfătui cu privire la poziția, ce va avé să o Iea biserica noastră față cu congresul chemat a organiza autonomia bisericii catolice din Ungaria.

P. S. Sa Dr Demetriu Radu episcopul de Lugos a sosit deja alaltă ieri după amiezii însoțit de secretarul Ioan Boroș. Cu trenul de ieri după mezul nopții a sosit P. S. Sa Michail Pavel episcopul de Orade însoțit de secretarul său Dr Corneliu Buleu, ér ieri dimineța a sosit și P. S. Sa Dr Ioan Szabó episcopul de Gherla însoțit asemenea de secretarul său Vasiliu Pordea.

La orele 10¹/₄ Archiepiscopii s'au întrunit în conferență.

La conferență au luat parte Î. P. S. Sa Domnul Archiepiscop și Mitropolit și P. S. Lor Domnii Episcopii de Orade, Gherla și Lugos. Au fost invitați la conferință și Rsmul Preposit Ioan M. Moldovan, secretarii Dr Augustin Bunea, Ioan Boroș, Vasiliu Pordea și Dr Corneliu Buleu, fiscal Dr Vasiliu Hossu și redactorul „Unirii“ Dr Victor Szmigelski.

Ședința I. s'a început la orele 10¹/₄ înainte de amiezii și s'a terminat la orele 2¹/₂.

După ședința Î. P. Sa Domnul Mitropolit a întrunit la masa sa a fară de cel adunați la conferință încă și pe membrii Capitulului mitropolitan și pe asesorii consistoriali.

La orele 4 d. am. s'a ținut a doua ședință și s'a terminat la orele 5³/₄.

Cu trenul de la orele 7¹/₂ Escelențele Lor Episcopii de Orade și Gherla însoții de secretarii săi au pornit către casă.

Preasfinția Sa Episcopul de Lugos și secretarul lui au pornit din Blaș astăzi cu trenul de la amiezii.

Dare de samă

despre contribuțiile făcute în favoarea fondului școlarilor morboși de la gimnasiul, preparandia și școlile normale gr. cat. din Blaș din incidentul balului ținut în 11 Februar 1897. (Continuare la „Darea de samă“ din nrul 10.)

I. *După bal au contribuit:* Î. Săbădean 10 fl., „Economul“ din Cluș 20 fl., Dr. C. Petrascu 10 lei, Ștefan Câmpian 2 fl., Octavian Szmigelski 1 fl., „Bistrițana“ 10 fl.

II. *Din colecte au încurs:* 1. Lista Nr. 31 colectant *Pandele Micu* funcționar în Bucuresci: Pandele Micu 10 lei, D. Horza 2 lei, L. Russu 2 lei, X. 2 lei, T. Catull 5 lei, Corneliu Daniilescu 10 lei, Petre S. Manu 10 lei, X. 2 lei, P. D. Bellea 2 lei M. Viorescu 3 lei, Ioan T. Ghergel 2 lei, X. 2 lei, George Angel 10 lei, C. G. Onciu 2 lei, I. Colțescu 10 lei, G. Comșa 6 lei N. Mircea 5 lei.

2. Lista Nr. 2 colectant *Nicolau Togan* cooperador gr. cat. în Sibiu: Ioan V. Rus 1 fl., Elena Petrascu 1 fl., Eugenia Iovescu 1 fl., Nicolau Togan 1 fl.

3. Lista Nr. 4 colectant *Iuliu M. Montani* viceprotopop în Zlatna: Iuliu M. Montani 2 fl., Georgiu Vișa 1 fl., Petru P. Roșca 50 cr., Ioan Cismaș 50 cr., Iuliu V Albini 1 fl.

4. Lista Nr. 38 colectant *Ioan Anușcă* profesor în Piatra: Nicu și Sorica I. Anușcă 5 lei, Conta 2 lei, V. I. Manole 4 lei, N. N. 2 lei, M. Sceopul 2 lei, Dimitrie Corbu 5 lei, Dr. Haluga 2 lei, V. Ionescu 2 lei, G. Simionescu 1 leu 50 bani, C. D. Gheorghiu 2 lei, Ioan Neste 3 lei, N. N. 2 lei, I. Filip 2 lei.

5. Lista Nr. 23 colectant *Dr Augustin Chetan* avocat în Reghin: Dr. Augustin Chetan 3 fl., Sabina Popescu 1 fl., Patriciu Barbu 2 fl., Iosif Popescu 50 cr., Sever Barbu 50 cr., M. Ceușan 1 fl.

6. Lista Nr. 29 colectant *Dr Cavril Tripou* avocat în Bistrița: Dna Laura Ciuta 2 fl., Dna Ranta 1 fl., Dna Silași 1 fl., Dna Tripou 1 fl., Dna Vertic 1 fl., Dna Silvia Pascu 1 fl.

7. Lista Nr. 10 colectant *Ioan Moldovan* protopop în Catina: Alesandru Lupan 1 fl., Ioan Bozac 1 fl., Petru Rus 1 fl., Ioan Pop 50 cr., Ioan Chicindean 50 cr., Simeon Pop 50 cr., Ioan Moldovan 2 fl.

8. Lista Nr. 3 colectant *Ioan Hossu* protopop în Coșocna: Aureliu Poruț 2 fl., Vasiliu Hopârtean 1 fl., Aurel Pop 50 cr., Ioan Hossu 2 fl.

Listele Nr. 1, 6, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 25, 26, 28, 27, 34, 35, 37, 39, 41 nu ni-s'au retrimis.

Terminăm mulțămind tuturor celor ce colectând sau contribuind au alergat întru ajutorul școlarilor morboși de la institute de învățămînt gr. cat. din Blaș.

Blaș 7 Iunie 1897.

Alesandru Uilăcan
președinte.

Emiliu Vicu
cassar.

Noutăți.

Stațiuni docentale în diecesa de Orade. S'au curentat cu terminul 20 Iuliu: 1) Stațiunea cantor-docent. de *Almosd* în distr. protop. de Leta-Mare cu emolumentele: 159 fl. 80 cr., 16 cubule lectical, în reșempărarea zilelor de lucru 6 fl., drept de pășune pentru 12 vite, stola îndatinată, cortel cu intravilan corăspundătoriu. 2) Stațiunea cantor-docent. de la școla mică din *Sajtény* în distr. protop. de Macău cu emolumentele: cuartir constătoriu din două chilii, culină, cămară, celariu, grădină de legumi 300 st. □ și staul, arinda pămîntului arătoriu de cl. I. 32 jug. 1200 °□, lemne de foc în preț de 48 fl.

Concursul îndatinat pentru complinirea fundațiilor vacante ale clerului tiner ale Seminarului domestic și ale Internatului Pavelian din Beiuș pentru băeți se va ține în 5 Iuliu st. n. a. c. Suplicile pentru primire au să se susțernă la Ordinariatul gr. cat. de Oradea Mare până în 1. Iuliu inclusive. Recurenții la Teologie au să se prezenteze în persoană și la suplică să adnecteze cartea de botez și testimoniul de maturitate. Recurenții la cele două institute nu e de lipsă, să se prezente în persoană, ci e destul, dacă la suplica instruată cu testimoniul școlastic și cu cartea de botez vor aclude și un atestat medical, că sînt vaccinați și din privința sănătății apti pentru institut. Acei tineri, cari se vor presenta în persoană, vor fi supuși visitațiunii medicale. Recursurile tinerilor de cl. I. și a IV., cari vor recurge pentru de a fi primiți în Seminarul domestic, numai așa se vor lua în considerațiune, dacă vor documenta că la gimnasiul local sînt prenotați pentru clasele respective. Mai de parte se notifică acelor, cari s'au decis pentru cariera învățătorăscă, cumcă de ore ce la preparandia diecesană studiile cursului I. numai tot în al doilea an se propun, pe anul școl. venitoriu 1897/8 elevi pe cursul prim nu se vor suscepe. Cu ocaziunea acestui concurs nu se vor primi elevi în Internatul Pavelian din Beiuș pentru fetițe. Recurențele înse atât pentru întreținere gratuită cât și cele solvente să-si prezenteze suplicile lor Ordinariatului până în 20 Iuliu st. n. a. c. Tacsă de întreținere a elevilor solvente e statorită în 150 fl. anuali computându-se și vesmintele.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecești.

(Continuare.)

A fară de aceea și toate cele alalte, ce le fac și le dau credincioșii spre serviciul lui Dumnezeu, toate se referesc mai ales la celebrarea vrednică a jertfei eucharistice. Spre ce scop zidesc și dedică omenii bisericii și altare strălucite și le împodobesc cu totă podoba, ce o poate oferi natura și arta? Mai ales pentru ca celebrarea sfintei liturgii să fie cât se poate de vrednică. Spre ce au să servescă vasele de aur și de argint și vesmintele cele bogate și prețioase? Mai ales, pentru ca celebrarea sfintei liturgii să fie cât se poate de vrednică. Spre ce au să servescă luminile, cari ard pe altariu, florile, cari desfăteză acolo ochii și împrăștie miros plăcut, norii de fum de tămâie, cari umplu biserica, spre ce alta, dacă nu spre a potența maiestatea jertfei eucharistice și spre a ne-o pune așa zicând înaintea ochilor?

În sfârșit să nu trecem cu vederea nici aceea, că celebrarea jertfei eucharistice e un izvor nesecat de gânduri sfinte și de îndemnări evlavioase, un izvor, ce pururea răcoresce spiritul și inima. La altariu toate razele adevărului ceresc și grației ceresci se adună ca într'un punct central de lumină și de căldură: cine ar pute să se apropie de acest focalariu și să nu se învăpăieze de evlavie înflăcărată și de laudă zelosă a lui Dumnezeu? Altariul, de-asupra căruia Dumnezeu-Omul se jertfese pe sine zilnic înaintea ochilor nostri și prin mâinile noastre, e vatra, la care se aprind și se încălesc credința, sperarea și iubirea, la care se ațită și se înalță sus spre ceriul flăcările rugăciunii și evlaviei. „Foc pe altariu va arde și nu se va stinge“ (III Moisi 6, 12), a zis Dumnezeu în Legea cea veche. Dară nu atuncia, ci numai în Legea cea nouă a aprins Dumnezeu un foc, care nici o dată nu se stinge mai mult. Toate tainele și adevărurile, cele ce sînt ascunse în jertfa liturgică și grăesc dintr'însa cu putere minunată și pătrund până în inimă, toate provoacă spiritul și inima la cuvinte de rugăciune. Eanevoios pentru om, ca el cu gândurile sale să se avînte până la ceriul, să și-le țină îndreptate în tot de una la Dumnezeu: grijile și momelile lumesci îl îmbrăncesc cu povora sa de plumb era și era și-l aruncă la pămînt. Dar aci în jertfa sfintei liturgii se pogoră ceriul în jos la noi, și Dumnezeu și Răscumpărătorul nostru stă înaintea noastră, întru umilînța sa vîlat sub formele pînii și vinului. În forma cea sêracăcioasă a nutremîntului pămîntesc, de care se ocupă atît de mult gîndul nostru și îngrijirea noastră, în forma aceea se pogoră Christos la noi, pentru ca din gîndul acela și din îngrijirea aceea să ne ridice lin la ceriuri. Noi ne găsim în țara cea minunată a tainelor, în care se face mana vieții de vece și curge beutura mîntuirii în umbra unor forme străine. Dumnezeu și Răscumpărătorul nostru e aci de față și așteptă, ca să primescă tributul închinăciunii noastre. Cu litere de flăcără a fost scris Dumnezeu în poruncile sale: „De Dumnezeu te ții te teme, și lui singur servești“ (V Moisi 6, 13). Ețã biserica înalță acum crucea Răscumpărătorului în s. liturgie, ne aduce a minte de pécãtoșenia și neputința noastră înaintea lui Dumnezeu și ne arată mîna pedepsitoare a dreptății, carea stă amenințătoare de-asupra vieții și a pécãtelor noastre. Și omul vîdîndu-o acêsta își bate peptul, căci conștiința i-se trezese și-i dovedese pécãtoșenia așa, că el esclamă: „Tată, greșit-am la ceriul și înaintea ta!“ Și capul i-se plécã sub povora imputărilor și învinuirilor gîndurilor lui. Dară el nu se plécã până în prăpastia desperării. Noptea i-o luminează milostivirea lui Dumnezeu. Căci „pe pămînt pace, între omeni bună voire“, au cântat ângerii, și de-asupra cruceii pacea acêsta a îmbrățișat dreptatea amenințătoare și o a desarmat. Avem înaintea noastră trupul și sângele, cari ne dovedesc iubirea cea mai mare a lui Dumnezeu și ne împing la mulțămîta cea mai mare. Mîntuitorul ne-a îndemnat la rugăciune dându-ne încredințarea: „Orî ce veți cere de la Tatăl întru numele meu, da-va voue“ (Io. 16, 23). Încrederea noastră întemeiată pe încredințarea acêsta trebuie să-și ajungă culmea aci, unde ținem

în mâinile noastre pe însuși Christos Fiul cel iubit al Tatălui, unde ne rugăm noi și împrenă cu noi se rógă și el. Și aci privirea ni-se oprește la comuniunea cea mare a acelora, cari s'au întrunit cu noi la masa familiară a lui Isus Christos, la sfînta lui biserică, la frații nostri și surorile noastre, din cari unii petrec deja din colo de lămurire, ér alții în focul curățitoriu, la toți aceia, pentru cari a murit Christos. Și inima noastră, — privirea la iubirea lui Christos a lărgit-o destul de tare, pentru ca să-i pótã cuprindă pe toți, — inima noastră îi cuprindă pe toți în rugăciune. Așa se înșiră de la sine în șir des rugăciune la rugăciune în inimă și pe buze. Și în chip energetic se exprimă rugăciunea în felurile ceremonii ale preotului: în închinăciune, în sãrutarea altariului, în însemnarea cu semnul sfintei cruci și în multe alte acțiuni simbolice. Biserica ar trebui să-și facă silă și să se lupte împotriva rîului sentimentelor sale, care-i curge prin inimă, dacă nu ar manifesta ast fel spiritul acesta al rugăciunii în chipurile cele mai felurite. Său cine să nu fie mișcat, când cu ochiul credinței vede pe Mîntuitorul rãnit, întins pe patul de mórte al crucii, trupul lui cel sfășiat, sângele lui cel vèrsat și totã iubirea cea nemărginită, ce aruncă flăcări din ranele lui? De aceea nu avem să ne mirăm, dacă sentimentele cele vii prorump în rugăciuni neincetate și într'o cunună frumoasă de ceremonii, cari se aședă în jurul sfintei jertfe. Acestea nu sînt obiceiuri mórte, nu formule góle, acestea sînt obiceiuri însuflețite, în cari se exprimă sentimentele pururea tineresci ale bisericii noastre. Și dispozițiile nobile și sfînte se exprimă în rugăciuni și cântări vechi, cari se împletesc în celebrarea sfintei liturgii: în rugăciuni, a căror simplitate sublimă e neîntrecută, în cântări, cari rêsună prin bolturile bisericilor ca nisce sunete dintr'o lume mai înaltă. Sînt rugăciuni și cântări, cari înfloresc pururea tinere, pururea pline de viață și atrag era și era ca tot, ce isvorește din izvorul unor suflete omenesci dãruite cu daruri bogate și însuflețite de Dumnezeu.

b) *Sfînta jertfã liturgică cuprinde în mai multe privințe locul cel mai de frunte și între acțiunile, prin cari se împãrtășește grația, și cari mai de aproape și în chip nemijlocit au de scop sfințirea omenilor.* Prelucra acêsta se întemeiază pe raportul, ce există între jertfa liturgică și între jertfa de pe cruce. Jertfa de pe cruce e izvorul cel dintâiu al tuturor grațiilor. Dórã de la cruce se derivã totã binecuvîntarea rãscumpărării, și dintr'însa primesc toate mijlocele grației vîrtutea și eficacia sa. Èr de altã parte în jertfa sfintei liturgii se strãpune izvorul cel nesecat de mîntuire și grație al jertfei de pe cruce din trecut în timpul de față, din depãrtare în apropierea noastră. Din cauza acêsta și din acest punct de vedere jertfa sfintei Eucharistii încã se pôte privi óre cum de izvor al acțiunilor liturgice împãrtășitoare de grație, adevã al sacramentelor și sacramentalelor!

Dacă privim jertfa liturgică mai întãiu ca mijloc de grație, ea adevãrat că stã în apóia sacramentelor, întru cât ea nu pôte ca acestea să ștergã în chip nemijlocit pécãtele și să împãrtășească în chip nemijlocit grația sfințitoare. Dar ea în altã privință întrece sacramentele. Acestea dobîndesc adevã numai anumite grații și a nume numai pe sama celui ce primește sacramentele, pe când jertfa pôte să dobîndescã în chip nemijlocit orî cel puțin în chip mijlocit toate grațiile și binecuvîntările dumnezeesci, și a nume nu numai pe sama celui ce aduce jertfa, ci și pe sama altora, pentru cari se aduce jertfa. Eficacia jertfei e deci mai universalã și mai amplã de cât cea a sacramentelor. Jertfa eucharisticã e cu adevãrat mijloc de mîntuire, căci ea are putere deosebit de mare de a abate de la noi toate relele și de a ne mijloci toate bunãtãțile, de a ne dobîndi tot felul de binefaceri și binecuvîntãri. Acțiunea sacrificialã împacã pe Dumnezeu și ne aduce o bogãție de grații actuale, cari ne dispun spre a primi cu vrednicie sfintele sacramente și spre a dobîndi grațiile sacramentale. Jertfa în acest chip ne ajutã deci, ca să ne însușim, să ne înmulțim și să ne pãzim grația sacramentalã. Îne întru cât se pôte zice, că grația acêsta își are rãdãcina în sfînta jertfã liturgică? (Va urma.)

Editor și redactor rêspondetor:

Dr Victor Szmigelski.